

*James C. Russell –
Germanizace raně
středověkého křesťanství*

Autor: Samuel T. Francis

Sociologický náhled na náboženskou transformaci

Když Oswald Spengler před mnoha lety napsal, že „křesťanská teologie je pramáti bolševismu“, snažil se touto hyperbolou vyjádřit své přesvědčení, že křesťanské přijetí idejí jako univerzalizmus, rovnostářství, mír, všeobecného bratrství lidstva a bezbřehý altruismus pomohly vydláždít cestu a ospravedlnit etické a politické zásady socialistů a komunistů. Ti se však neshodli na všem, a tak jiný německý filozof Karel Marx prohlásil náboženství za sílu konzervatismu, opium mas, jež brání tomu, aby proletariát povstal proti svým třídním nepřátelům.

Oběma teutonským velikánům by ale nepochybně v lecčem prospělo znát knihu Jamese C. Russella *The Germanization of Early Medieval Christianity* (Germanizace raně středověkého křesťanství), která přinejmenším nepřímo promlouvá k otázce napětí mezi jejich odlišnými náhledy na úlohu křesťanství, jež dodnes zůstává na americké i evropské pravici předmětem často vyhocených politických a ideologických debat. Hlavní otázka a ústřední bod této kontroverze se nijak nemění: je křesťanství pro úsilí pravice bránit euro-americký způsob života spíše přínosem nebo naopak břemenem? Podle křesťanů v našem táboře je jejich náboženský závazek nosným pilířem západní civilizace, zatímco pohané a sekularisté (především v Evropě) spolu se Spenglerem namítají, že křesťanství Západ podkopává svým univerzalistickým učením, jenž v jádru zavrhuje rasu, třídu a dokonce i rodinu a národ.

Doktor historické teologie na univerzitě Fordham a vyučující na Saint Peter's College Russell sice ve svém díle nepřináší definitivní odpověď, ale jeho velice erudovaná a pečlivě argumentačně vystavěná kniha k ní přinejmenším ukazuje cestu. Ranému křesťanství se podle autora v dekadentním, vykořeněném a odcizeném světě pozdní antiky tolik dařilo právě proto, že promlouvalo k utlačovaným či nespokojeným složkám obyvatelstva – otrokům, městskému proletariátu, ženám, intelektuálům, frustrovaným patricijům i hrstce idealistů znechucených chorobným materialismem, krutostí a plytkostí své doby.

Jakmile se ale křesťanští misionáři pokusili šířit své učení mezi germánskými nájezdníky odkazy na univerzalizmus, pacifismus a rovnostářství, jež měly takový úspěch u odcizeného

obyvatelstva říše, se zlou se potázali. Důvod byl nasnadě: Germáni praktikovali své lidové náboženství (*folk religion*), založené na etnické soudržnosti, společenské hierarchii, válečnické slávě a heroismu a „standardech etiky chování (...) odvozených od **sociobiologického** instinktu skupinového přežití, uskutečňovaného prostřednictvím altruismu ke své členské skupině“. Germánské náboženství i společnost „přijímaly svět“, zatímco helénské křesťanství „svět odmítalo“, především pod vlivem orientálních kultů a etických systémů. Označením „**Germáni**“ samozřejmě Russell nemá na mysli moderní obyvatele Spolkové republiky Německo, ale „gótské, franské, saské, burgundské, **alamanské, svébské a vandalské** kmeny – a kromě nich také vikingské obyvatele Skandinávie a britské Anglosasy.“ Pomineme-li tak Slovary a Kelty, znamená v tomto kontextu „Germán“ takřka totéž co „Evropan“.

S ohledem na zásadní odlišnosti etiky a světonázoru křesťanství a indoevropské kultury germánských národů tak křesťanům nezbývalo než alespoň naoko přijmout germánské hodnoty a následně dokládat jejich slučitelnost s těmi křesťanskými. Větší část Russellovy práce spočívá v předkládání důkazů, jak v průběhu asi čtyř století k tomuto přizpůsobování docházelo: světci i sám Kristus byli zobrazováni jako germánští válečníci-hrdinové; křesťané si potichu přivlastnili a vlastním účelům přizpůsobili slavnosti i posvátná místa starobylých germánských kultovních praktik a termíny a koncepty s náboženským obsahem a konotacemi byly pečlivě přeformulovány v duchu nového náboženství. Přesto to všechno ale nebyla konečným výsledkem tohoto procesu konverze Germánů ke křesťanství v podobě, s ním se původně setkali, ale k jakési jeho „germanizované“ formě, jež akcentovala celou řadu hodnot indoevropských národů oslavovaných v pohanském náboženství.

Russell tak dospívá v debatě nad křesťanským univerzalismem k následujícímu závěru: rané křesťanství, s nímž se Germáni setkali, obsahovalo četné univerzalistické tendence, dále posílené rozkladem společnosti i vykořeněností umírajícího impéria. Díky germanizaci však tyto prvky ustoupily do pozadí nebo úplně vymizely, a to co známe jako historické křesťanství středověku, přineslo náboženství, etický systém a světonázor plně v souladu s tím, co dnes považujeme za „konzervativní hodnoty“ – společenskou hierarchii, věrnost kmeni i zemi (krev a půda), přijetí světa namísto jeho odmítání a etický systém, v němž má své místo hrdinství a oběti přinášené v boji. Touto „germanizací“ tak křesťanství fakticky prošlo obrožením a stala se z něj na následujících tisíc let dynamická víra a hybná síla evropské civilizace.

Russelova odpověď na křesťanskou otázku je tak velice šalamounská: křesťanství je jak pramáti bolševismu (ve své rané univerzalistické a nezápdní formě), tak pilířem společenské stability a řádu (prostřednictvím hodnot a světonázoru **inkorporovaného** stykem se starověkými barbarskými národy). Po většinu doby trvání křesťanství převládala tato druhá složka, ale jak Russell píše v závěru svého díla, začíná se v poslední době karta obracet a nepřítelé evropského (germánského) dědictví – jež nazývá „eurokřesťanskou nábožensko-kulturní fúzí“ – nabývají mezi křesťany vrchu. „Odpor proti tomuto spojení, především tam, kde by mohlo kolidovat se zásadami ekumenismu a univerzalismu, byl otevřen vyjádřen v několika dokumentech **Druhého vatikánského koncilu**“, říká Russel a tentýž odpor k raně středověkému germánskému vlivu spatřuje i v nejrůznějších reformních hnutích církevních dějin, včetně protestantské reformace, která kategoricky volala po návratu k „primitivní

církvi“ – tj. předgermánskému křesťanství. **Právě toto odmítnutí evropského odkazu odehnalo od křesťanství řadu věřících evropského původu, z nichž si někteří našli cestu k alternativě v podobě pohanství, které jejich rasové a kulturní kořeny pozitivně utvrzuje.**

Ať už ale primitivní, pravé nebo historické křesťanství věřilo nebo učilo cokoliv, dochází dnes nepopíratelně k záměrnému vytlačování evropského dědictví z křesťanství jeho nepřáteli uvnitř církví. Dnešní oficiální křesťanství má daleko k náboženství Karla Velikého a jeho následovníků, a sotva může být oporou civilizace, kterou vytvořili. **Organizované křesťanství se tak dnes stalo nepřítelem Západu i rasy, která jej vytvořila.**

Russell vytvořil hluboce erudované dílo, na jehož stránkách umně spojuje poznatky z oborů historie, teologie, sociologie, komparativní religionistiky a dokonce i sociobiologie a genetiky. Navíc se tato důležitá kniha nebojácně pouští do velice kontroverzních a filozoficky a kulturně důležitých témat, jimž se ostatní autoři povětšinou vyhýbají.

Recenze Samuela T. Francise James C. Russell's *The Germanization of Early Medieval Christianity: A Sociohistorical Approach to Religious Transformation* vyšla v magazínu *The Occidental Quarterly* roč. 1, č. 1 (podzim 2001).